

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPL.140.86.2017

Warszawa, 20 czerwca 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów **stanowisko** wobec poselskiego projektu ustawy:

- **o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 428).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Łączę wyrazy szacunku

(-) Beata Szydło

Stanowisko Rady Ministrów

wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 428)

I. Proponowane rozwiązania

Poselski projekt ustawy dotyczy rozszerzenia kręgu podmiotowego osób objętych regulacjami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego”.

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami jako represje stanowiące podstawę do przyznania uprawnień przysługujących ofiarom represji wojennych i okresu powojennego będzie uznanie przymusowego, z przyczyn politycznych, zatrudnienia żołnierzy zastępczej służby wojskowej, zwanych dalej „żołnierzami przymusowo zatrudnianymi”, w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych.

W związku z tym za osoby represjonowane zostaną uznani żołnierze przymusowo zatrudniani:

- w zastępczej służbie wojskowej, którzy w latach 1949 - 1959 byli przymusowo zatrudniani w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych,
- z poboru w 1949 r., którzy byli wcieleni do ponadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i przymusowo zatrudniani w kopalniach węgla i kamieniołomach,
- w batalionach budowlanych w latach 1949-1959.

Uprawnienia przysługujące osobom, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego nie będą przysługiwały żołnierzom Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanym w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzom, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym.

Konsekwencją przyjęcia projektowanych rozwiązań będzie utrata mocy dotychczasowych przepisów regulujących uprawnienia żołnierzy przymusowo zatrudnianych oraz wdów po żołnierzach przymusowo zatrudnianych tj. przepisów ustawy z dnia 2 września

1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373), zwanej dalej „ustawą o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom przymusowo zatrudnianym”.

W związku z tym żołnierze przymusowo zatrudniani objęci dotychczasowymi uprawnieniami od dnia wejścia w życie ustawy zostaną uznani za osoby uprawnione na zasadach określonych przepisami ustawy o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego.

Również wdowy po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, którzy zmarli przed dniem wejścia w życie ustawy, zostaną uznane za osoby uprawnione na zmienionych zasadach.

Żołnierze przymusowo zatrudniani uprawnieni do świadczeń określonych przepisami ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 871, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych”, staną się osobami uprawnionymi do tych świadczeń na zasadach określonych dla osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, zwany dalej „Szefem Urzędu”, na podstawie wykazów sporządzonych przez właściwe organy emerytalno-rentowe, poinformuje żołnierzy przymusowo zatrudnianych oraz wdowy pozostałe po żołnierzach przymusowo zatrudnianych o zmianie ich statusu, a także przysługujących tym osobom uprawnieniach.

Właściwe organy emerytalno-rentowe wydadzą z urzędu żołnierzom przymusowo zatrudnianym oraz wdowom po żołnierzach przymusowo zatrudnianych decyzje o przyznaniu, z dniem wejścia w życie ustawy, świadczeń pieniężnych określonych w ustawie o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego.

Wnioskodawcy w uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy wskazują, że skutki finansowe wejścia w życie projektowanych rozwiązań oparto na publicznie dostępnych informacjach oraz własnych szacunkach uaktualniających dane. Zgodnie z tym w Polsce żyje obecnie około 26 tysięcy żołnierzy przymusowo zatrudnianych oraz około 19 tysięcy wdów po nich.

Koszt przyznania uprawnień żołnierzom przymusowo zatrudnianym na równi z beneficjentami ustawy o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego wnioskodawcy poselskiego projektu ustawy oszacowali na około 30 mln zł.

W zakresie prawa do zaopatrzenia w bezpłatne leki dla wdów po żołnierzach przymusowo zatrudnianych koszt oszacowano na około 1 mln zł. Wnioskodawcy wskazali także, że dodatkowym kosztem związanym z wprowadzeniem ustawy może być koszt wysyłki informacji, decyzji oraz wydawania nowych dokumentów. Koszt ten nie powinien przekroczyć 200 tys. zł.

II. Opinia o projekcie ustawy

W Sejmie RP VII kadencji rozpatrywany był senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3748). Senacki projekt ustawy miał na celu objęcie żołnierzy przymusowo zatrudnianych przepisami ustawy o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego. Z uwagi na zakończenie VII kadencji Sejmu RP prace nad senackim projektem ustawy (druk nr 3748) nie zostały zakończone przyjęciem ustawy.

Złożony w obecnej kadencji Sejmu RP poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 428) zawiera analogiczne rozwiązania, do rozpatrywanego w Sejmie RP VII kadencji senackiego projektu ustawy (druk nr 3748).

Poselski projekt ustawy dotyczy objęcia zakresem ustawy o kombatantach oraz ofiarach represji wojennych i okresu powojennego żołnierzom przymusowo zatrudnianym, których obecne uprawnienia reguluje ustawa o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom przymusowo zatrudnianym.

W obowiązującym stanie prawnym żołnierzom przymusowo zatrudnianym przysługuje prawo do świadczenia pieniężnego za każdy pełny miesiąc trwania pracy, nie więcej jednak niż łącznie za 20 miesięcy, obecnie jest to kwota od 10,51 zł do maksymalnie 209,59 zł. Żołnierzom przymusowo zatrudnianym przysługuje również prawo do ryczałtu energetycznego, który obecnie wynosi 166,05 zł.

Żołnierzom przymusowo zatrudnianym, niezdolnym do pracy wskutek niezdolności pozostającej w związku z przymusowym zatrudnieniem, przysługują także świadczenia pieniężne i inne uprawnienia określone przepisami ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. W związku z tym osoby te mogą korzystać z uprawnień inwalidów wojskowych, obejmujących między innymi:

- prawo do renty inwalidy wojskowego, wynoszącej odpowiednio 100%, 80%, 75% bądź 60% podstawy jej wymiaru w zależności od stopnia niepełnosprawności inwalidy wojskowego. Renta ta wolna jest od podatku dochodowego od osób fizycznych;
- wypłatę świadczeń zbiegowych, tj., w zależności od wyboru osoby zainteresowanej, wypłatę renty inwalidy wojskowego powiększonej o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty inwalidy wojskowego;
- ulgę 100% przy przejazdach tramwajami i autobusami komunikacji miejskiej, bez względu na miejsce zamieszkania (uprawnienie przysługuje także przewodnikowi inwalidy wojskowego całkowicie niezdolnemu do pracy i do samodzielnej egzystencji);
- ulgę odpowiednio w wysokości 37% oraz 78% w komunikacji krajowej przy przejazdach środkami określonego publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego;
- zwolnienia z opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych;
- pierwszeństwo w umieszczeniu, na wniosek, w domu kombatanta lub w domu pomocy społecznej;
- refundację w wysokości 50% opłaconej składki na obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (OC) lub na dobrowolne ubezpieczenie (AC).

Szczególne uprawnienie przysługuje niezdolnym do pracy żołnierzom przymusowo zatrudnianym w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych. Tej grupie żołnierzy przyznano także prawo do jednorazowego odszkodowania, w określonej wysokości, uzależnionej od orzeczonej niezdolności do pracy.

Natomiast wdowom pozostałym po żołnierzach przymusowo zatrudnianym przysługuje prawo do ryczałtu energetycznego wynoszącego obecnie 166,05 zł.

Poselski projekt ustawy ma na celu objęcie uprawnieniami przysługującymi kombatantom oraz osobom represjonowanym oraz pozostałym po tych osobach członkom rodzin wszystkich beneficjentów ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom przymusowo zatrudnianym.

Należy zwrócić uwagę na dotychczasowe rozwiązania, a szczególnie wyodrębnienie spośród grupy żołnierzy przymusowo zatrudnianych grupy niezdolnych do pracy żołnierzy przymusowo zatrudnianych w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych poprzez przyznanie jednorazowego odszkodowania. Jak również przyznanie grupie żołnierzy przymusowo zatrudnianych, którzy otrzymali to jednorazowe odszkodowanie prawa do bezpłatnego zaopatrzenia w leki o kategorii dostępności „RP” lub „Rpz” oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego na podstawie przepisów ustawy z dnia

27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1793, z późn. zm.). Należy podnieść, że do bezpłatnego zaopatrzenia w leki oraz środki spożywcze uprawnieni są także żołnierze przymusowo zatrudniani, u których orzeczone zostało inwalidztwo będące następstwem przymusowego zatrudnienia. Jednakże ta grupa żołnierzy przymusowo zatrudnianych nie jest objęta uprawnieniem do jednorazowego odszkodowania. Jednocześnie należy zauważyć, że powoływanie się w uzasadnieniu do poselskiego projektu na koszty objęcia wdów po zmarłych żołnierzach górnikach zaopatrzeniem w bezpłatne leki (str. 10 druku sejmowego nr 428), nie znajduje potwierdzenia w części normatywnej tego projektu. W szczególności, przy proponowanej treści art. 7 ust. 2 projektu, ww. osoby nie zostaną objęte prawem do bezpłatnych leków, bowiem taka zmiana, która spowoduje objęcie ww. osób uprawnieniami przysługującymi na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (która to ustawa nie daje prawa do bezpłatnych leków żadnej grupie kombatantów) – przy jednoczesnym uchyleniu części przepisów w art. 46 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (która zawiera przepisy szczególne, uprawniające do bezpłatnych bądź częściowo bezpłatnych leków), spowoduje – jak się wydaje – skutek odwrotny do zamierzonego.

Nie można zgodzić się ze stwierdzeniem zawartym w uzasadnieniu poselskiego projektu, jakoby „Kombatantom, będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługuje prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, na zasadach art. 46 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych” (str. 7 druku sejmowego nr 428).

Prawo do bezpłatnych leków przysługuje na podstawie art. 46 powołanej ustawy wyłącznie inwalidom wojennym, osobom represjonowanym oraz innym osobom wymienionym w tym przepisie, natomiast inwalidom wojskowym przysługują uprawnienia na podstawie art. 45 tej samej ustawy i nie są to uprawnienia do leków całkowicie bezpłatnych, lecz bezpłatnych do wysokości limitu finansowania.

Obowiązujące rozwiązania świadczą o wyróżnieniu przez ustawodawcę właśnie grupy niezdolnych do pracy żołnierzy przymusowo zatrudnianych w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych.

W związku z tym zasadnym jest zachowanie tego kierunku poprzez utrzymanie dotychczasowych regulacji ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom przymusowo zatrudnianym.

Jednocześnie należy uznać za słuszne, nie burząc istniejących rozwiązań, przyznanie żołnierzom przymusowo zatrudnianym uprawnień analogicznych do uprawnień przysługujących osobom represjonowanym wskazanych w ustawie o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, przy jednoczesnym zachowaniu prawnego status quo w odniesieniu do wdów po żołnierzach przymusowo zatrudnianych.

Zapewniłoby to zachowanie spójności i logiki ukształtowanych w procesie dziejowym rozwiązań dotyczących osób poszkodowanych przez system totalitarny.

Z uwagi na powyższe podjęte zostaną prace nad przedłożeniem przez Radę Ministrów projektu rozwiązań przyznających tej szczególnej grupie żołnierzy przymusowo zatrudnianych określonych uprawnień.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że przedstawiony projekt ustawy proponuje między innymi zwiększenie wydatków na refundacje ulg na przejazdy, które są z roku na rok wyższe.

Do czasu wypracowania kompleksowej polityki państwa w zakresie ulg na przejazdy, uszczelnienia systemu refundacji oraz nowelizacji ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1867, z późn. zm.), włączenie do katalogu osób uprawnionych kolejnej grupy, jest na chwilę obecną przedwczesne.

Należy mieć na uwadze, że każde zwiększenie wydatków budżetu państwa implikuje konieczność poszukiwania dodatkowych środków w ramach nieprzekraczalnego limitu wydatków, czyli ograniczenie wydatków pozostałych podmiotów objętych regułą wydatkową.

W konsekwencji powyższego każde przyjmowane rozwiązanie prawne, które miałyby dodatkowo obciążać sektor finansów publicznych wymaga szczegółowej analizy pod kątem dostępności środków i zapewnienia źródeł sfinansowania.

Uwagę zwraca również fakt różnych skutków finansowych w szczególności związanych z proponowanymi rozwiązaniami dotyczącymi bezpłatnych leków dla nowej grupy uprawnionych. W uzasadnieniu do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3748), wniesionego do Sejmu RP VII kadencji, podano bowiem koszt w zakresie zaopatrzenia w bezpłatne leki w wysokości 96,71 mln zł. Z kolei w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 428), wniesionym do Sejmu RP obecnej kadencji, koszt ten został oszacowany w wysokości 1 mln zł.

Biorąc po uwagę fakt, że Narodowy Fundusz Zdrowia działa na podstawie planu finansowego i w ramach określonych w nim przychodów i kosztów, należy wskazać jakie będzie źródło sfinansowania proponowanych rozwiązań, np. z jakiego rodzaju świadczeń nastąpi przesunięcie środków na realizowane zadanie.

Należy mieć na uwadze, że przy każdym podjęciu prac nad nowym projektem ustawy, koniecznym jest wskazanie źródeł pokrycia i miejsc wygospodarowania środków finansowych na jego realizację.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na dane dotyczące liczby osób obecnie uprawnionych do świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom przymusowo zatrudnianym.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Szefa Urzędu w dniu 31 grudnia 2015 r. świadczenia wypłacano 24 633 żołnierzom przymusowo zatrudnianym, zaś w dniu 31 grudnia 2016 r. ich liczba wynosiła 21 966 (śmiertelność około 10,8% rocznie). W przypadku wdów pozostałych po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, to w dniu 31 grudnia 2015 r. liczba wdów pobierających świadczenia wynosiła 21 021, a rok później 21 179 osób.

III. Wnioski

Mając powyższe na uwadze, Rada Ministrów nie może poprzeć poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 428).